

K. PROBIERZ, M. MARCISZ & A. SOBOLEWSKI – Od torfu do węgla koksowych monokliny Zofiówki w obszarze Jastrzębia (południowo-zachodnia część Górnośląskiego Zagłębia Węglowego). Wydawnictwo Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla, Zabrze, 2012, 285 str., 171 rys., 50 tab., 231 poz. literatury

Recenzowana monografia to oryginalne i monumentalne dzieło podsumowujące stan wiedzy o niemal wszystkich przyrodniczych i utylitarnych zagadnieniach związanych z poznawaniem, oszacowaniem, eksploatacją i wykorzystaniem węgla kamiennego na Górnym Śląsku. Autorzy zwrócili szczególną uwagę na stan badań oraz stan ogólnej wiedzy o węglach koksowych okolic Jastrzębia, a głównie tzw. monokliny Zofiówki.

Zespół wysoce kompetentnych autorów przedstawił pracę wyjątkową pod każdym względem, która stanowi ważny krok w działaniach nad przywróceniem odpowiedniej roli i znaczenia węglowi kamiennemu, a w szczególności węglom koksowym, w priorytetach gospodarki energią w Polsce.

Autorzy wykazali się głęboką znajomością zagadnień związanych z warunkami powstawania węgla, z budową geologiczną Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, a przede wszystkim węgla koksowych w rejonie Jastrzębia. Charakterystyka określonych zagadnień, zestawienia i ocena zgromadzonych danych, jak i szersze niż dotychczas nawiązanie do budowy geologicznej czeskiej części zagłębia węglowego zasługują na podkreślenie i aprobatę.

Recenzent jest pełen uznania dla ogromu wykonanej pracy. Przede wszystkim jest to monografia południowo-zachodniej części GZW. Jednocześnie książka ma wszelkie walory nowoczesnego podręcznika z zakresu szeroko rozumianych nauk geologicznych, górniczych i przeróbki węgla.

Publikacja składa się z siedmiu rozdziałów oraz przedmowy napisanej przez zasłużonego dla Górnośląskiego Zagłębia Węglowego geologa górniczego prof. Krystiana Probierza.

Nie sposób przedstawić całą wartość merytoryczną zawartą w każdym interesującym rozdziale. Warto jedynie podkreślić, że węgle koksowe monokliny Zofiówki występujące koło Jastrzębia są jedynymi eksploatowanymi w Polsce. Są to węgle ortokoksowe typu 35.

Recenzowana monografia stanowi wynik realizowanego przez przedstawicieli przemysłu koksowego oraz geologów i górników złożowych i technologów projektu pt. „Inteligentna koksownia”, finansowanego w większości ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i prowadzonego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

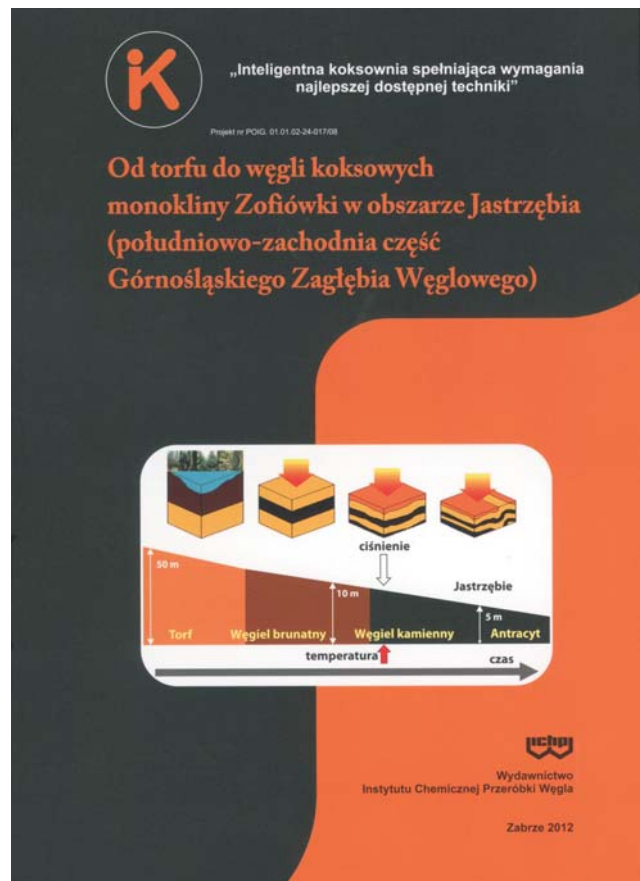
Geolodzy i górnicy, podając charakterystykę geologiczno-górnicyzującą złóż i pokładów węgla koksowego, umożliwiają chemikom, technologom i praktykom bardziej racjonalne i kompetentne pobieranie prób węgla do badań nad jeszcze precyzyjniejszym określeniem parametrów jakości tego surowca.

Problem jakości wydobywanego węgla koksowego jest istotny nie tylko dla chemików i technologów, lecz także dla przedstawicieli ochrony środowiska.

W przedmowie i we wstępie zwrócono uwagę na zmienność i niejednorodność interpretacji skutków globalnego ocieplenia wywołanego rzekomo emisją nadmiernej ilości CO₂ przez człowieka. Mocno podkreślono też fakt, że 90% energii elektrycznej w Polsce produkowane jest z węgla i że polski interes i punkt widzenia w zakresie pozyskiwania energii z węgla diametralnie różnią się od interesów i punktu widzenia innych państw Unii Europejskiej.

Dogłębne poznanie genezy węgla kamiennego, warunków jego występowania w GZW, a szczególnie w monoklinie Zofiówki, stanowi klucz do rozpoznania złóż węgla kamiennego, jego racjonalnego wydobycia, także z punktu widzenia jakości jego oczekiwanych i pożądaných parametrów.

W rozdziale drugim przypomniano teorie wyjaśniające powstanie węgla, a w trzecim omówiono aktualnie obowiązujące klasyfikacje węgla i metody oceny jego jakości w złożu. W rozdziale czwartym przedstawiono rys budowy geologicznej GZW, a w kolejnym szczegółowe dane dotyczące geologicznych warunków występowania węgla koksowych. Opisano m.in. litostratyfografie,

podstawowe zryby tektoniki, wreszcie zasoby i jakość badanych węgla koksowych, a także sposoby i rodzaje górniczej eksploatacji. Charakterystyka jakości węgla koksowych monokliny Zofiówki, obejmująca również zmiany we wszystkich kierunkach, została profesjonalnie udokumentowana i przedstawiona w rozdziale szóstym. Sporządzono ją m.in. na podstawie specjalnie utworzonej cyfrowej bazy danych z wyników badań 2730 próbek (o znanych współrzędnych X, Y, Z). Otrzymano bazę obejmującą 41 000 oznaczeń różnych parametrów węgla występujących na badanym obszarze.

Recenzowana praca, niezależnie od wielu zasygnalizowanych walorów i nowych wartości, cechuje się jeszcze pewnymi elementami, które wyróżniają ją spośród wielu innych pozycji dotyczących Górnego Śląska. Przede wszystkim opis budowy geologicznej nie ogranicza się tylko do polskiej części GZW, lecz nawiązuje także do osiągnięć i postępów badań geologiczno-górnicyzujących w Czechach. Ponad 13% literatury, na którą powołują się autorzy, to publikacje czeskie. Również jednym z recenzentów jest dziekan Wydziału Górniczo-Geologicznego Wyższej Szkoły Górniczej – Uniwrsytetu Technicznego w Ostrawie prof. Vladimír Slivka.

Inną zaletą monografii jest interdyscyplinarne podejście do przedstawianego problemu. Czytelnicy otrzymują nie tylko opis historii powstania złoża, jego budowy geologicznej i uwarunkowań górniczych, lecz także technologiczno-chemiczne parametry węgla, które mogą pomóc technologom, chemikom i innym przedstawicielom przemysłu koksowniczego w lepszym doborze węgla lub bardziej racjonalnym mieszanju wsadu w koksowniach.

Książka została wydana bardzo starannie, na kredowym papierze i jest godna polecenia geologom, górnikom, technologom przeróbki węgla, a także studentom, adeptom nauk o Ziemi, technologii i przetwórstwa bogactw mineralnych, głównie węgla kamiennego. Wszystkie rysunki (m.in. mapy, przekroje) wykonano z użyciem technik cyfrowych.

Janusz Skoczylas